

000 (... Pe no saa) ^(first) Fese no, na ewiase ye, na me des,
 menim, ~~menim~~ des menim, ^{me} m'adwene kyere se
 Bible aka se enye nokoro na eye a, mmere
 a emu ye den beba (Mepa wo kysw, yoo mepa
 wo kysw, ka ne nyinaa Abante, pa wo kysw,
 hys ase bio na mente) Wonte? (Aane)
 Fese no, menim se, me, m'adwene kyere
 me se, (ahaa) Bible kaa se ewiase reko
 awilee a, asetana beye den (Aa saa a?)
 Enti menim se saa mmere no, enna aba no.
 Fese no a, wobaa a na me ne wo di agoro
 no, beye se four years ni. Wobaa fese no,
 beye four year ana (0, ebeye du) beye 10
 years (beye duran) beye fourteen years ni
 (Aane) Ngo, saa bere 14 years no, mene
 wo reko Bolga no, karaa kaa gye yeh
 sen? (mm) 500 (Aane) Yeforoo transport,
 na eye 500 (Aane) Enne, Enne, Bolga
 6000. Kyere se wiase no, ereko soro.
 Biribiara reko soro na afei nso, nripa
 redoso. (mm) Nripa redoso. Adee biara
 nso, yeredoso a, na ahokyere reba mu.
 Fese na adwadie, na nripa a edi dwa
 nnooso. Nripa kakraa bi. Na more no a,
 yeredoso no, obiara nso pere se obedi
 dwa. Seesei, baage yi a ekuta me, se
 meretch na nripa bebee ammehya ho,
 merentumi mma ne bos nye den. (nhoo) ^{se} woha?
 Se woha, na Akua hyia, na oyi hyia a,
 menim se yebet, na ama ne bos aye den.
 O.K. Epa nso gyina yeh petro so. ^{kyere} se,

016

Ghana ha, ades a ema nnesma ko soro nyinaa gyina petro (nhoo) First, mere start .ako, ~~na~~ na kaa na gye me ~~2000~~ 2500 Enna wɔɔnom too petro mu. Yetoo mu na wɔɔnom too mu gye 3000, enna nnaano yi yɛsan too mu. Seesei, wɔɔnom gye 3500. Enti menim yie se yɛsan change budget na yɛsan to mu a, wɔɔno besan agye 4000. Seesei, nnesma no boɔ a aye den pa ara no, ~~gyina~~ titiriw no, gyina petro no so. Kyere se yeto petro mupe a na afekte biribiara. Kyere se nriɔa beforo kaa. Woton ades a, wode beforo kaa, se woahu? (nhoo) Enti eno nti ama adidie anaɔ biribiara, ntoma anaɔ atades, biribiara boɔ ye den. Ne nyinaa titiriw gyina petro so titiriw. Enti petro no ntomu no, na ema seesei Ghana ahokyere yi nyinaa aba. Nipa, wontumi nkwati se wobefa akonwa yei, wa bere a wobetumi de anante atwa kwansini fa. Na wontumi nkwati se wobefa table yi, se etee biara, wode befa kaa. (nhoo) se woahu? Nansa yi sei na mekoto bayere wo Adwira (Ejura) First ana yekoto na kaa no, cha koraa na egye 2000.00. Enne, wokoto cha a, egye 5000.00. Sei, 3000.00 abeto mu. Enti first, meba na mede gye 200.00 a, mentumi mfa nnye 200.00. Eɛe se mede gye beye 300.00. Enti, asetena den no deɛ, titiriw no gyina petro no a yeto mu ntemntem no. Petro na ema biribiara ye den. Enne nso,

adidie aye den. Ne nyinaa kwie petro yi.
 Enkane, ohiani, wokuta se 500.00 koraa ko
 dwam a, wotumi didi. Enne mene me
 nkwadaa yi, seesei, aduane, manto koraa,
 meto 800.00, aduane nko ara o, ansa na
 woakope nam. Na sister, adwuma no, wobeye
 adwuma, da koro, wobanya sen? (mm) Sen
 na, wobanya. Enti me des, des mening ne no;
 se ne nyinaa, ne fitiriw gyina petro no so.
 Petro no ana nneema no bos aye dendeenden
 na se yeto mu pe a, na afekte biribiara.
 O.K. eye a na efiri kookoo; yeto mu. Enna
 yen nyinaa na yewo kookoo. Kookoo nso, yeto
 kookoo mu a, ema nneema nso bos ye den,
 nanso enye yen nyinaa nso na yewo kookoo.
 (Nho) Time biara a yebetoo kookoo mu biara,
 kyere se, yese yeto kookoo mu, na nneema
 bos aye dendeenden. Kookoo, me menni bi,
 wonni bi. Ebi koraa a, me busuani biara koraa
 nso kookoo da. Nso yeto kookoo mu a, na
 nneema nyinaa bos aye den enti efekte
 yen nyinaa. Enti nneema ne, ~~wotumi~~
 * .asesa. ~~wotumi~~ no des, Egyina kookoo ne
 ne petro so, ne mmienu. Des, m'adwene
 kyere (mm) (saa?) se wo biribi bisa ho
 fa so a, obetumi abisa bi a metumi akyer
 mu a (Ebere a na woye akadaa no, eye den
 * te se saa ana?) Ise se den
 (Bere a na woye akwadaa no, na eye den)
 Dabidabidabi, Bere a me, meye akwadaa
 koraa, time a m'ani refiri adi a meto

ntoma, metoo no 300.00. Metoo ntoma
 300.00. Mewore, yebstoo me ba dia, yemaa
 me 600.00. Me ba no, seesei sda Gee.
 Meko akohwe no nne. Yemaa me 600.00.
 600.00 no, me maame too ntoma 300.00,
 300.00 mmiensa. Des otsee a ne boz ye
 den koraa ye 400.00. Se woaahu? Nanso
 nne, se Aburokyire ntoma nso na epina wo,
 se woretso na wonni ^{50,000} 50 anaa ^{55,000} 55 a,
 worentso bi. (saa?) 55,000 anaa ^{60,000} 60 se
 woaahu? Ekane, saa ntoma yi nso, na yetso no
 500.00. Enne ten, (10,000) ayitoma yi, ayitoma,
 na anka ayitoma ban ~~ntoma~~ ye fo; nso nne ten
 (10,000). Enti ekane mmere des, ne nne
 mmere des, ennam baabiara. Me, mewaree
 first, first, first, me kuru na oma na
 sire num (Nho) Sire num na na mede
 di dwa. Sire num, eso me dwadie ye
 biribiara. Akayire yi eyese ara na okofaa
 ne wofase bekaa ho, se ne wofase rebesue
 fita na sde rekoma me e, sire nsia.
 Sire nsia no, ewo mu ara na kyere se
 mmere besase. ~~na...~~ oma me sire du
 na apei eksii dumienku; na ekyere se
 sire dumienku no, na meye sikani yie.
 Akwadaa a manya magasinfoo mpanimfoo
 bi rehwe. Meye sikani pa ara. Na
 sister, seesei a mete sei, mereko a, metumi
 afa 3000.00 anaa 4000.00 a, enso me dwa di
 Enti ekyere se mmere no e, biribiara reko soro
 Mmere no reko no, biribiara reko soro.

*

Nnipa nso redoso. At first na nnipa nso
 biara se nne. (Adeh na nnipa nso te se enne?)
 O.K. se first no, na awo, kyere se, se enne
 yere wo, yere wo more, aji, seesei, me
 me maame, yewo no baako a, seesei wawo
 yen nson. Seesei, me nso, me yam ades, eye
 edu. Me, mawo mmienso; me mmba yi awo enim.
 Eka ho sen? Nye nwotwe? Se yerebo.
 Kyere se nnipa no redoso ara. Enti, yeredoso
 no, na nneema nyinaa nso reko soro. Woaha?
 Enna nne nso, first no nso no, na nnipa no
 pii mpere se yereba kuro kesee mu. Enne,
 akwadaa biara wie sukuu akwaaase a, ase,
 mereko Kumase, mereko Nkran. Anka first
 no nso, owie a, orenye n'adwene se obeko
 baabiara na ste ne maame nkyen ho ara
 Enne nso, obiara pe se oja kuro kesee mu
 ma n'ani bue. Enti bere a anibue no nso
 redoso no ara na nneema nso reko soro.
 Seesei anibue no reko soro. Anibue no doso.
 (Na ^{sofo} ara nso w'asetenam) Me ara
 m'asetenam des, hoo, hoo, m'asetena mu
 des, ^{sister} eye den nanso Nyame nti, kyere se
 seesei adwuma a meye yi, O.K, me kuru ye
 dravani (driver) (Ahaa) se oko kwan so
 a, nansa yi nso, stena fie ara beye two
 years, na onni adwuma. (Na onni kaa?)
 Na onni kaa. (Saa a?) Na ekwere se me ara
 nti, mebre saa ara. Meko na menya bi a,
 meba a, nkakrankakra, yen ara, nkakrankakra,
 enti se onya bi a, obi a. nye obi adwuma

055

des, se ente se des mo ara ye n'adwuma.
 Enti seesei ara zko ba na se znya 2000.00 na
 agya, zde ma me a, na magye. Da a wannya
 bie no nso a, na mekuta mu. Enti me koraa
 titire sei, m'adwuma a meye yi, des emma me
 nko soro no, waha, kyere se akonhoma no so.
 Seesei meka ho, nripa dubaako. Eye Kumase
 baatan nripa dubaako yi, se mesre anopa
 na se mese, nkwadaa nketwa, merkye sika,
 meyi 1500.00 a, ebi renka. Enti da biara, 1500.00
 mekye ma nkwadaa yi. Ansa na mepz des yebedi
 no awia, des wozom bedi no awia; yeha a yeko
 sukun ba awia a, des yebedi. Ansa na
 anwammere yeh ara, yebedi. Enti se meka
 se merka me, m'ayi njinaa abom, na kyere
 se da koro yeyusu beye 5000.00. Na wokwz
 jbaasima, enti adwuma no nso, o.k., adwuma
 a meye no, sedes etes ne se, yeh adwuma no,
 eye loto; Nyame ba wo na woko na wodi a,
 kyere se merkata yei; Ekyena a merka yi,
 mennim ba a merkata no. Nokoduru ho, Okuani
 se zde gye pzo ha a, wotumi a, na woato,
 wotumi a, na woasan aba. Merka nso, mennim
 ba a mede rekogyes enti meka na mekodi
 ano, se mese imegye ebia 3, 300.00, se eha
 mats no 200.00. Se mese megye 300.00 a,
 na se wozomo pz na wozomo feel se wozomo
 beto na eye ma wozomo a, na yzato; Enye
 a, yzento. Waha? Enti etumi ba se ebi wo
 ho a; woko a, na aye wo ka. Nnansa yi sei,
 meko baako, me ka 200,000.00 (Saa a?)

Nnansa yi nso, meko Bolga afe koro nso, me
 ka 400,000.00 Enti eto da bi a, mfaso no,
 Ekyere se, eka no ba a, eba kyer mfaso no.
 Eye adwuma yeinom, eka no ba kese. Mfaso no
 ntumi mma kese se eka no. Na mmom, kyere se
 eka no, entaa mma ntemntem. Eka se ereba nso
 des a, eba kese. Enti eto da bi a, eba me ho
 kyere me pa ara. Eto da bi a, na ekyere se
 dwumadie a ekuta me nyinaa; hwe sedes
 mesi a me yusu sika yi. Na o.k., obaa nso,
 menni capital biara a esa biara a ekuta me
 se woahu? Eto da bi a, sika nonso tumi
 te. na afei na m'adwumaye aye iden. Na
 me hae hae se, se ebia wo na mede wo a, na
 ebia meba wo nkyen, ebia sister ho me bosea
 ebia 50 (50,000) na ewo ho a, na wode ama me.
 Na se, Akua, se ebia 100 (100,000), se ode ma me,
 na meka si animu ara na meko kakraa na
 mepel se ebeto des eda a, na mede ato des
 eda. Enti eto da bi a, na asetena na
 ahokyer wam. Eto da bi nso a, na Awurade
 adom ara, na eye. (Nho) (Na baabi a, baabi
 a wokofa nneema no, ne baabi a wode koro no,
 na woreka se wokofa ~~no~~ ha, kofa ha) Aane
 eto da a, kyere se, Deema, ebi wo ho,
 Akomadan, ebi wo ho, Afrantwo, ebi wo ho,
 Tanso, ebi wo ho, Kumawu, ebi wo ho, E—
 Saboroboom, ebi wo ho, Tuabodom, ebi wo ho,
 enti se anwumere sei, merobeko a, se eme
 sei a meko anadwo yi, na mako Anjoraga, na
 meko gyina ho a, woahu? Womo a yee— ebi

ko Kwasiada, ebi ko Edwada, ebi ko Ebenada
 enti meko na woom a yako enne Kwasi a
 yreba no, na se mehu wa a na mabisa,
 sister, enne wokoo hene. Ise, ebia meko
 Dama; ebia wokoo, ebo no sen? Ise, ebia
 sei. Na wokoo na ebia ~~na~~ Akua aba. Akua,
 wokoo he? Ise, ebia, meko Saboronoom.
 Ebia, ebo no sen? Ise, 9 (9000.00) Enti
 mebisabisa na mehwe dee ebo no da fam a,
 na ekyerese mafa ho, na makoto bi. (Wobeko ho
 enne?) Aane, meko ekyerese; meko anadwo yi,
 meto no ekyerese (nhoo) (Na woomo, woomo taa
 ko kwan so, woomo beka nokore no?) Aane, o,
 yen a yedi dwo no saa, wohyia a, beka nokore
 no kyere wo (Ahaa) obeka akyerese wo.
 Kyere se, yekohyia a, baabi a megyina sei,
 yeye mmien na yegyina ho. Eyi biribi a
 yirekoto a, mene me sister, ebia me mekyina
 ho a, na medi ano a, na meroko a, na mede
 makyiri agya se oja a, ohka se ^{ebia} madi ano,
 taku anaas sempo nti, onnan noni ano.
 Eto da nso a, onno nso di kan na okodi ano a,
 meba a, na ide nkra agya se, monka nkyerese
 Abenaa se madi ano enti oja a, onni ano
 bio. Enti da bi wo ho a wokonenam na Nyame
 aye wo adom, na woanya bi ato so. Da bi
 nso wo ho a, woanya bi koraa, ebye wo ka.
 Da bi ¹⁰⁰ wo ho a, wobanya 500. Da bi nso wo
 ho a, wobanya 1000. Se eda a wobanya
 2000, se da no dee, Nyame aye wo adom
 pa ara. Yen dwo a. yekor. no. Da a wobanya

*

2000. Kyere se edwaa wokbee, ebi nni ho. Yen
mpasoo nya ara ye 1000 ne 500, 1000, 500
(Adaka biara?) Aane. 1000, 500, 1000, 500.
Enti da a wobeko a, wobetya 2000, wo mpasoo,
na ekyere se da no na ebi nni ho koraa na
ekyere^{se} Nyame aye wo adam ama woanya sika
(Na Takorade ne hepa ne hepa na wotom no) Aa,
O.K. se mehye a, mehye firi ha, a, meduru Fosu
a, eye a na nkursfoa ho, woom tag to bi, Fosu.
(Nhoo) Mefiri Fosu a, na magyina Cape Coast,
(Akaa) na woom ayi bi. Yeyi bi Cape Coast wie
a, kwan mu, kuro bi nso, yefre ho Beposo, enso
magyina na woom ayi bi. Woom yi bi Beposo a,
yefraa Beposo na asa (Nhoo) Se ansa Beposo a,
yefra so duru Efiakuma. Efiakuma, yeyi bi,
na maduru Ntwababon na yeyi bi na maduru
Takorade fie na asa. Eto da nso a, meyi no
kwan mu saa a, metnuru Takorade fie koraa,
afei na madana m'ani (Nhoo) Enti da a edwa
no wo mu dee, ebi koraa a, metnuru baabara
na asa. Enti Baabi a meduru a ebasa biara na
ekyere^{se} medane me ho. Na sedee yeye no kyere
se, yen anim no nso, yeko a, yentua yen ka
(Nhoo) Dee mede koo nnaawotwe ne Jkyene -
dwoa no. Enti dee merokto ako no, kyere
meto no kyene dwoa a, meduru ho Benada
anopa. Enti dee mede koo nnaawotwe nnaano
Benada no, meko a, na magye eno sika na
yeyi nso aka ho. (Nhoo) Enti time biara
nnaawotwe dwa na yedie. Woko a, se nipa
koro obema wo sika dee, yemma wo bi saa;

097

kyere ~~time~~ biara nnaawtwe wode foforo ko a, na woakgye dada no; wode foforo ko a, na woakgye dada no. Enti time biara, adwuma no, ehia sika. (Nho) Se wokita sika na wode aye. Se wonkita sika a, time biara na wo ho kyere wo. Kyere se akuafoo no sei, yemfa mfiri yen. Kuani des, ^{ennez} woto na eka 100 koraa na ose dremma wo mfa a, ompe na se ose mede akye wo na ose dremma wo mfa a, obgye asi ho (ho) ten nso des, yede firi nnaawtwe enna yegye yen sika (mm) (Enti, na woka se mode firi nnaawtwe no, se da a wobko a ebi nni ho koraa ~~no~~ nso no, wogyee won already cash?) Se ennee wone wochom ye customer (ye), saa na ~~no~~ wone wochom ye adwuma nti, ennee omfa na se obi hunu nso a dretwam nso a, woomo nni no nso so no na se wo, wo sika no, woomo de beto atua (nho) Obi wo ho a, woko a, na woannya bi amma no a, aka kyere wo pen se sika no mede rekpe bi ato. Dremfa mma wo nso so; mfantefoo no, saa na wochom ye no. Se woko na woannya bi amma no a, obika akyerere wo se sika no, mede ma wo a, merennya bi nto enti mede wo sika no rekpe bi ato (nho) Kyere se aye customer a yene wochom di dwa. Enti time biara (Na moyee den se wohuu customer no? Wohyiaa no?) (Eyes den na wohuu customers no?) O.K. Sedee eyes ne se, se first no, na metre wo, na meton

no ha, na mako ho (nhoo) Enti akwire yi
 na ara, eha dwa ^{afei na} metena mu a, na yents (nhoo).
 Ebia sedes meka se me m'asen, si tes yi,
 mektena mu a adaka baako koraa Entumi
 nsa. Adaka baako sa a, 1000 koraa
 merenya, enti mete ha sei na des eneko na
 ede aningases reba. (nhoo) Na m'adampo bi
 ko ho enna mene no die nkomo ara se
 omfa me nko. Enna ose, o, mede wo beko
 Da biara meka a, ose mede wo beko. Da
 biara meka a, afei omfa me nko enna da
 koro eba ~~na~~ na mese, me ara meko.
 Na me ara me tu na mede guu train mu.
 Enti mede guu train mu, nkomodidie a
 mene obi redidi nkomo ara na kyere se
 meka kyere no se meroko Takorade nso
 mennin ho. Na ose o, yedurou a, mekyere
 wo. Kyere se, yeduruis na one me nyinaa
 faa kaa na yeko kuroom. Enti yekere na
 ode me koma ~~me~~ ^{mese wo} m'adampo yinnesiani,
 tch ma no. (nhoo) Enna maame ho tch
 nneema no maa me. Itch maa me na kyere
 se meye hohos nti da ho ara ogyegye me
 sika maa me. Medii nnansa. Oka kyere me
 se menni nnansa. Edii nnansa na ogyegye
 sika no maa me. Ogyee na obisaa me se
 da ben na mesan de bi aba? Enna mebisaa
 no se na da ben na memfa mma? Enna
 ono kyere me da se, da sei, fa bra.
 * Enti first, na mede ^{train} fa sei, Mats a, na memfa
 kaa na memfa train; afei train no etaa see.

- (nhoo) Ntoosi nso, ades lye a, na asse. Train nso emu ye lye. Enti yede gu mu a, ebia yeduru kwan mu a, na asse. (nhoo) Entumi nko. Enti mehwe haa na mese, saa na etes a, megyae na afesi saa bere yie na manya sika kakra nso so akuta a mefa kaa a, metumi na mese ennee, mesi. Seesei, mekuta urvan. Urvan na mede ko, da biara urvan (nhoo) Na afesi, meko a te se nkakrankakra ara, enti megyae train no, na mefa kwan mu no, enti se ebia ntoosi ho ye den a, na woreko a, na obi. retinwo. Jse ebia yi bi ma mento. Wone no di ano pem bos no a, na wato. Ito a, na woabisa no se na da ben na meduru ha a, wobeto bi? Na woabisa saa nti worepe customer o. Na woabisa no se na da ben? Na ono nso abisa se na da ben na woba? Me sei, meko Ebenada, Yawoada. ~~Meto no Dwoada~~
- * Meto no Dwoada na mayi no Fi...
na meto no Yawoada na mayi no Fiada.
Na ebia makyere wo se ebia Yawoada meba
Enti oka saa a, da a wobeduru ho na oggina ho. (nhoo) O, enti ebia se me, mebeyi ara bepe mprenu a, na se obi nso nni bi a, obisa se na ehe na wonya bi to? Jse, sister bi de bi twam ha, na ono nso abeka ho (nhoo)
- * Woahu? Na binom nso. bisa. se... na ehe na eye a monya nneema to na obi nso abisa se sister bi de ba na meto bi, afesi wobehu na
- * wocomo redosso. Wocomo redosso

me nneema aye ketewaa bi enti mepa woomo
 kyew, yennyā abotere na Ebenada obiara
 benya bi. Enti se woka asem de kyere
 nipa no a, na ekyer se n'akoma ats. Se
 wohwe na ^{se} esua ~~no~~ a, na se ^{ebia} nipa mmienu
 a, wose, momfa baako yi, monkeyem, na
 obiara mfa kakra. Se nipa mmiensa nso a,
 na woakorokoro won na woomo nyinaa
 nteases aye adwuma se enne mannya
 nneema enti, ebia mo mmiensa, momfa
 baako na monkeye no nkakrankakra na ebia
 Ebenada ana Fiada, meba a, obiara benya
 bi. Wone woomo kasa saa nso a, woomo
 nya nteases (nhoo) na woomom akye. Enti
 woomo dwadie ye akorokoro ne abotere.
 Se wowo abotere a, wo ara wobetumi ne
 woomom adi dwa time biara. Na yen
 sika nso, woomo di pa ara. Seesai a
 mete ho yi, se mehwe a, ebeboro 300:
 (300,000.00) (he, he, he) (Na se wok, na se
 wantua last week des no amma wo a,
 na woasan de yei asan aka no ho?)
 O.K., obi wo ho a, woomo nso to no,
 woomo nso, ~~womo nso~~ ebia, obi begye bi
 ko akuraade. ~~Ebia, wobehwe, na sika no na ennii mu. Ibeka~~
 nokore ara. Obi wo ho a, na odi ne ho
 ni na woin se ono des, ante saa. Enti
 obeka se, Ante Abenaa, mesre wo, des
 yebegye koe no, sika no, yemfa mmal, enti
 merennya bi nso so, enti ko bra na yawada,

woba a. Obi te saa, woba a, ɔde bema wo. Obi nso wo ho a, waye n'adwene se ɔno des, ɔye hɔwini a, ɔno des, ɔbeyi koraa a, ebi koraa a, na woathu no bio. (nho) Woahu? Ebia, ɔbeyi a, worenhu no bio. NA wɔɔmo nso, wɔɔmo ho ades a ewo ho ne se wɔɔmo ankasa nni sika a yede ye adwuma. Enti wɔɔmo biribiara a ɔeto biara, ye firi. Enti se wone Fanteni ye adwuma na se ne ba yare a, humu se wo sika wo ne ho a, ahye. Okunu yare a, wo sika ahye. Biribiara a ɔeto no biara; kyere se ɔremma wo sika no nna ho na ɔno ne ho nkyere no. Enti woko a, des ɔbeka ara ne se oyi too bi se manhyia wo sika no a, enti ebia mafa, bosome so a. Enne bosome, ebi koraa a afe, na ɔntua mma wo. Na meraka se, sika a ewo ho boro 300 (300,000.00) Na seesei, sika a ekuta me, ketewaa bi. Sika no nyinaa akodi ka mu. Nnansa yi, maame panin, me ne no ye adwuma, me ne no ye adwuma ara, enna ne ba aketesia fefe, akwadaa no yare. Na wato ntoosi, ɔno nso, ɔne ne mma nti, meko a, wɔɔnom tumi yi num; Enan, enum, enan; se oyi a, 4 days meko a, ɔbesan ayi. Enti oyi kɔee a ne ba no yaree no, seesei 50,000.00; ɔde hwɛe ne ba no, anso, anye yie na akwadaa no wuie. Enti seesei, sika no bisa koraa no, aye den se mebisa sika no. Enti nnansa yi bi

na meka kyere no se me, na, sika no, na
 ase, ano ara nim na menya abotere, ade
 bema me, enna abaa fie. Woahu? (Enti, ogyena,
 ammaa, asan beto) Beto, na woomo suban
 ne se, se wone woomo di dua nso oto, oto
 na eye ka na woamma no bi aso a, orentua,
 kyere se, onni bi da ho. Enti eye ka a,
 ese se woma no bi na ade tete ka. (Oton
 na otua ka) Na ade tete ka no; Hoo. Enti,
~~se~~ ade wo ka koraa a, ese se, ese se
 woma no bi to. Obi wo ho a, na adwen
 papa wo ne tiim, na adwene ho se mede
 ka, enti ennes des abenya biara, ade beba.
 Obi nso wo ho a, na waye n'adwene se ano
 des, hwee mfa ne ho. Ennes se woma no
 baako yena woahwe se enye a, na ewo se
 woagyae, ewo se woagyae wo sika no, wo
 nsa nka, nsan mfa bi nka ho, na woagyae
 akwire die. Obi nso betumi abeto, worenku
 no bio koraa (nhoo) (Na new customer saa
 no, wobetumi de ama no abere a, obiara
 nni agyinamu?) Aane, new customer,
 kyere se aba foforo a, na nye dada,
 enti wobehwe na adi obi akwi na one
 no abei. "Mene sister yi na ebaes nti,
 wommu me a, bisa sister yi." Woahu?
 Afei sister yi koraa bedi, bebre ho saa
 ara; shu no koraa a, na wadwane.
 Woomo des ne no. (Nhoo) Mfante dwadie
 des, eye abotere. Wanni abotere a wontumi
 ne woomo nye aduuma. (saa a?) Hoo

(NA EWO, EWO, moye adwuma no mmom, hwan
 a na nye, wo sika pa ara. nye sika,
 nya mpasoo pa ara?) Twi no, wo na
 wobeka ama mate ases. (Adwuma a moye no,
 hwan, wo enna woomom, hwan na nya
 mpasoo pa ara?) O.K. Eto da a, woomo
 mpasoo so sen yen des, esiane se no
 osiesie. Enti da bi wo ho a, obeto ako koraa
 na ebi nni dwam. Woahu? (hoo) Nnansa yi
 sei, metoo hnesma bi wo ha; metoee no,
 mede kogyee woomo 7000.00 des. Baako
 ka kyeres me pen se hnesma a otoo no 7000.00
 no, osiee, esii 16,000.00 (mmm) Kyere se ode
 koes na ebi nni dwam, (mmm) (nhoo) enti
 woomo des ne no. Enti ako na se, akae,
 aka kyeres me se Ante Aberaa. Mekses
 na ode akoto ades, Dse, Ante, wo des
 me maame ne wo, me na enti me, me
 sades mesi ye no nti, orempe me, me
 na baatan; Saa na, Mfantefoo no tes.
 Dse, me na baatan. Se meka m'asem
 kyere wo a, mete ho yi, hnesma no,
 menyaa 16 (16000). Enti mede rekoto ntoma
 na mabo wo din (Hooo) Okoes na ebi nni
 dwam, enti da bi wo ho a, woomo nya
 mpasoo no pa ara sen yen a yete kaa
 mu no koraa. Da bi nso wo ho nso woko
 a, na woankunya, na nso obesie koraa na
 anso na nye no ka nanso ebia na wo nso
 wo 1000 no, na woanya (nhoo) Nanso,
 wohwe mu des a, woomo taa nya dodo

sene yeh a yste kaa mu. Se Nyame ye no
 adom na se oko na se ebi nni ho nko ara
 des na dwa ba so a, obi nso a, otsee ara
 na zde ama obi kooko; obi tumi to na
 obi annya bi a, na ose ebia, fa ma me
 na memma wo 1000.00 na wadane ama
 no. (Na ehere a, ebera a woton wo Kumase
 a, na yeye saa no?) Aane, Kumase ha
 nyinaa, ewo ho; Kumase ha, se Ennes e,
 masom-masomfoz yi wo ho. Tso no, ebia
 na wantumi ansore ntem na obi nso atumi
 ansore ntem abo nsuonwunne. Tso no, okoto
 si ho a, des obeba akwire yi no ba a, ope bi
 ose, ebia fa 1000.00 anaa 2000.00 to me
 so na fa. Woze a wobefa. Kumase ha
 nyinaa ewo ho. Mowo dwam ha no, na se
 mmara mmara bi wo mmara asomasi des ni,
 oyi des ni, oyi des ni.) Ennes eye nakore, yeyi.
 (Na kyerekyere mu ma yentie e.) Se, ntoosi sei,
 wode ko a, yeyi bi ma Jhemmaa. (Jhemmaa
 hwan? Edwam hemmaa anaase Asantehemmaa?)
 Yeyi bi ma Asantehemmaa. Yeyi bi ma dwam
 Hemmaa. Asantehemmaa des, woomo taah yi no
 e, e, Akwasidae. Ereko Akwasidae a,
 Memeseda a ades rebekye Akwasidae nti, eno
 des, empe ades a woomo yi no da biara. Fa
 no se, se Akwasidae wo mu bosone anaa
 40 days. (Aane) (Mannim) Akwasidae, eye
 me se ewo mu 40 days. Enti 40 days no,
 enna woomo yi baako koma Asantehemmaa
 Ekyere se, edwam Hemmaa no, se nneema

a ewo dwan wo, ebiara wo ne hemmaa (nhoo)
 Borodes wo ne hemmaa. (Asantehemaa des
 no, woomo yi obiara des na sen sen na woomo
 ye no anaaba a se) Asantehemaa des
 no, enna merika se nneema no biara wo
 ne hemmaa enti shemaa no, makohemaa
 na erekyi mako kakra. Enna nyaadewa -
 hemmaa akayi nyaadewa (aane) enna
 borodeshemaa nso akayi ne des enti skyere
 se woomo nim obiara. Shemaa biara yi
 ne des ekosom (Aane, wokaa se gyeene hemmaa
 ewo se - (Gyeenehemaa) aane, ewo se obayi
 gyeene ko -) Ahaa, erekduru Akwasidese
 no a, na mmom yenyi no da biara. Kyere
 se ades rebekye Akwasidese no a Memenede
 no a, enna shemaa de ne nneema, Eko
 ahempie, (nhoo) woomo des, woomo nyi no
 da biara. Na yen ahemaafoz no a, se
 ontoosi, ntoosi, mako, nyaadewa, yen hemmaa
 ye baako, (nhoo) enna borodes wo ne hemmaa;
 bentkye wo ne hemmaa. Enti se ntoosi ba
 a, me, se mde adaka baako ba a, yebeyi so
 mmienku ama shemaa (nhoo) Gaoni a
 oreso akasi ko, yemma woomo sika; owo
 nso beyi mmienku, enna des oregyina ho
 aton ama me no, owo nso, yemma no sika,
 owo nso beyi; saa na na nyiyisos no tes. (nhoo)
 (Na wo Takorade nso, yeye saa?) Aane, Takorade,
 woomo yi, na Takorade, yenyiyi no ksee se
 ha. (Saa a?) Takorade des, e, des oretwere
 no, (nhoo) oyi mmienku, (nhoo) na des orepagya

afiri kaa no mu aba fam no, na ono nso ayi
mmienu; na obi wo ho, ono nso, ono na
nnaka no, yeto wie a, obeso ne nyinaa
agu wo kaa no mu, na ono nso ayi
mmienu. Eye des wama yi firi mu ara ne no.
(nhoo) (Themmaa des, zrennye bi?) Aaha.

Themmaa, woyi bi ma themmaa, (nhoo)
woyi bi ma themmaa. Na saa, yenyi no
dodo se Kumase. Eha des, yenyi pa'ata (ahaa)
Eha baako sei a, ysbeyi num daa nsi. Eho
nso, ^{des} mmienu, mmienu, mmienu, mmienu na
wama yie (nhoo) Enti Takorade des, yenyi no
pii se ha. (nhoo) (Enti mo adwuma no a
moredi aks-ne-aba saa no, motua income tax
na ~~mo~~ ^{anase} ~~saa~~ se linceuce anase bibi. Saa?). tax

Aane, tax, yegye ~~bi~~ (nhoo), ene kaa so tekiti ne
ade ade nyinaa (nhoo), yetua. (Na, e, e, nno)
Se yen adaka sei, baabi wo ho a, wiram ha
baabi wo ho a, woko a, yegye baako 100.00
ebi wo ho a, yegye 200.00 (nhoo) (Na nno
na, ennoa woye adwuma wo Kumase, woton
wo dwam, woton ntoosi wo he, nkuraase, e,
Kumase?) Edwam. (Ene seesei, eden na
n'adwuma ye den?) O.K. Se Kumase des no,
first name, na mente kaa mu; na mete
faako (saa a?) Ahaa, first no, na eno ara
ne se mepiri Kuroforom aba dwa mu,
na mento baabiana (saa a? Woye aketesia
anaa?) Aa? Woye meye, aane, na meye
aketesia, na menwo-da. Meye ansa na

mewoo nkwaadaa no nyinaa. (Ahaa) Ekyere se,
 me maame nua na na eye, (Ahaa) enna me
 ne no, na mene no ara, na ekyere se
 menyiniie me nso emu ara na metenaes;
 enti meyer na meye aketeesia (nhoo) (Na woye
 aketeesia na, edeen adwuma na woye?) se
 eno ara. (Woko kwan so anaa?) Aaha,
 Na meye aketeesia, na ekyere se, obi de ba
 a, na me nso, mats bi na masiesie, NA
 menko kwan so; te se dee wobotoo me
 dwam a na meye no; na menko kwan so,
 gye se Bolega nko ara na na meko. (Ahaa)
 Bolega dee, afe so a, na meko. Meba a,
 menko baabiara bio ka Bolega no ho. (nhoo) Eno
 koraa, Bolega no, na eye me maame nua
 no dea, (nhoo) na ekyere se menyiniie no, na intumi
 nko na edane maa me enti afe biara
 duru a meko, na makoto na maba. Enti
 eno twam a, na menko baabiara bio.
 (Woko Kumawu te se seesei?) First no, na
 menko, na seesei dee, meko (nhoo) se first
 a, wobaa ha no dee, na menko (aane) na
 seesei dee, meko baabiara. Ekyena koraa,
 ebi koraa a, na meko Kumawu.
 (Na mepa wo kyro, edeen na ema wo dwene se
 wobeko kwan so, wobeko Bolga? Eyi se
 woye akwaadaa na wodi wo maame —
 (akyi). Edeeni na ema wodwene se —
 (meko Bolega no) meko Bolga?) Bolega
 no, na eye me maame dea. (Eye wo maame
 dea.) Aane, me maame na na eko ara na

Kyere se adiyere yi, cyee panin no na aentumi nko, (ahaa) enna ide maad me se menko (haa, yoo) Enti se me nso, meko ara na meye panin a, na mede ama me nkwadaa no (ahaa) se yenko (yoo)

(Woye, woye nkwadaa, woye nkwadaa ketewa na wote e, wote edwam ha na wo maame ko kwan so anaa?) Hee, na meko dwam na me maame nso ko kwan so (nhoo)

*

(Enti na wasuga no ana wote dwam no, enti na esane se wo maame ~~na maame~~ ye tomatoes no... enti-na ^{na} wopee se tomatoes - - ^{woampe} ~~won~~ biribiara anka ho?) Ooho. Mansie biribi enam se mma yi koraa woma wiee sukuru, wamma obiara anye adwuma biara; apei na manu me ho nanso apa ho (nhoo) Kyere se saa bere no, na ente se hne (Saa a?) Woahu se ~~Saa~~ na wiase wo fam enti wok na wanya 500.00 koraa a, woanya sika. Enti me koraa, eduru mmere bi, meko Nigeria kwan so. Nso meko ara na mehwe sedes na accident si wo kwan no so no, na mese, mesan abeye m'adwuma yei ara, Esiane se, meko a, des medie des, me, menyaa, enna emaa me gyacee. (Enti tomatoes no, enti amma wo mma no, woampe won anko secondary school?) Oho; me mma no des, na yimmo mmoden; ^(nhoo) Na won mu biara nim ades enti obiara wie a, ise, me des merentaa so (nhoo)

(Ni Emmer a, wotup, wohye ase tni ntaosi no, edeen na anka, ama wo, ebema wo. e.

adwuma ako soro?) Kyere me ases.
 (Time a wobyee ases tan tomatoes no, desu
 adwuma pa na ebia anka ewo ho ka tomatoes
 no ho a, anka ebema woanya sika ~~beko~~ soro
 kakra asen tomatoes yi?) O.K. saa des,
 mamfa m'adwene ansusu adwuma biara anka
 ho. Kyere eno ara ne ades a na esi m'ani
 soo (nhoo) Enti mamfa m'adwene ansusu
 adwuma biara. Adwuma a na anka mehyee
 se meye ara ne se boos a Nigeria baa soo
~~afareketa~~ na meye m'adwene se
 meko bi (nhoo) Nso meksee ara beye bosome
 nsia na sedes na accident, woahu se saa
 bere no na woomo noim kaa ka (haa) sedes
 na accident no sisie no na mese, dabi,
 menwue a, mennim dee menya, enti megyae
 na mabeye m'adwuma dada no ara (nhoo)
 enti agya, mamfa adwuma biara ansi mani
 so bi^{ada} eno ara na kyere se eye adwuma
 fitiriri (Na, eye wo se ntoosi adwuma na
 eye sika kyen ne nyina ana?) Eno na
 m'ahooden betumi aye; ^{ennee} se edan-se-ebor a
 * betumi aye. Enye adwuma a me sika
 betumi aye. Se Ennee seesei seesei meke ho
 sei, menya a, megyae, nanso marenya sika
 ksee a mede beko kwan so. Se woahu?
 Seesei me feel se megyae yei na meye
 adwuma foforo a, ebye yei ama me.
 Se yei a meye yi, merentumi mfa nye agyapades;
 aye tot-biribi-die yi ara na yide tot
 die^(nhoo) Enye adwuma a metumi de aye agyapades

biara, me ara mehuw a. Kyere se, mekuta sika a emu ye duru kakra a, anka me nso, megyae na anka nkurfoa kwan so a yeko yi, meko bi, nso merenya, menni ho ahosden enti na metete mu saa no.

(Na obi wo ho a, obi wo ho a, wone no hyse ase na otumi ye agyapades ana? Obi wo ho a me ne no hyse ase? (Obi wo ho a wone no hyse tomatoes adwuma no ase a seesei owo watumi aye agyapades a

*

ste, ^{anase} ~~se~~ mo nyinaa ^{the} ~~set~~ ^{Some-thing}) O.K. me sister kumaa ~~ye~~ sei, meton gyaa no, seesei wasi ne fie, se mentumi, me, hoo. (Ide tomatoes adwuma no ara?) Eno mmom, yei, mennim se aye adwuma bata ho a, mentumi nkyere. Ekyere se ntoasi no des, menhunu, yen a yeton des, anka menhunu yen a yeyae aye biara, yen mpanimfoa no ara koraa no, ~~hoo~~. Kyere se enye sika a eba bum; se maka se ne ka no so sen ne mfaso. Enti enye sika a eba bum a, se wonni adwuma biara bata ho a, wobstumi de aye ades biara a, (nhoo) enti aye se jbaatan adwuma a, se ennes da biara wonya bi to aduane di, (nhoo) n'adwuma ban, saa na etes; aye jbaatan adwuma, da biara, wonya bi to aduane di; enye adwuma a sika no ba bum, se ebia mako baako; menya beye 200 (200,000.00) (nhoo) na wode ato ho, ana menya 100 (100,000.00) emma saa. (Enti se na woreka no, se ebia,

anka wo kuma adwuma no ye dee a, (Ahaa)
 Enna wommo akonhoma dee a, (Ennee anka ebye
 yie) anka eno nso beye yie] Hoo; Sei se,
 see na anka barima yi reye, na anka ebia,
 se Enne obaa, wonya pono du koraa na
 woanyi so a, wotumi bo a no ma no ye sika
 kyere, ebi koraa nnaawtwe na onnya bi nkse.
 Kyere se nnaawtwe, ~~biara~~ biara woayi 3000 a,
 nnaawtwe koraa no, na woadi sen? Ebi nso
 a meko kwan so koraa na saa mfaso a yeredie
 yi na manya. Kyere se, sika a ekuta wo
 no ara. Enti time biara emma sika no
 ntumi nko animu. Eye sedes enako ara a,
 na asan ate aba. (Saa a?) Kyere se me
 use (hoo)

(Na se wonya sika a, anka wobede, wode
 beye deen ewo w'adwuma no mu?) (Se
 ebia se anka, adwuma no, wonya sika a,
 anka deen na anka wobetumi de aye?)

O.K. seesei dee, ades a, nnansa yi na esi
 m'ani so pa ara dee, seesei menya sika a,
 anka mepse se meye plot. (Saa a?) Hoo.
 Enna dee eto so, na anka mepse se nkwadaa
 no nso ^{Koro} tu kwan, esiane se Enne eha a
 yster yi dee, wose, wote ^{de} a, wobeten
 ha ara, wobebre nti mmam, seesei dee,
 ades a eda m'akoma so pa ara ne no.

Seesei, menya sika kakraa bi a, anka mema
 nkwadaa no baako atu kwan. Okaramma,
 * oke ba a, aberawa, menya baabi, me tiri ato.
 Seesei mu dee, m'akoma so ades pa ara,

mebo mpae se Awurade nye adom, na anka
 memya sika kakra nkuta na anka memma
 * nkwadaa no barkonso, ntu^{ne}to, na ebia. Sige
 anka^{se} adwuma yi matena mu ara; mahuna
 se des aduro yi, erentumi mfa nko baabiara
 (nhoo) Se menya kakra na se nkwadaa no
 bi tu kwan des a, ebia adom beba (nhoo)

Enne barima yi a naano, mede mo kyere
 no sei, da biara se aka gu mu ara, ante,
 fa me ko o, nango, menni bi. Jka a,
 woahu se, akwadaa des, jnim se meye
 adwuma da biara; mewo bi na atirimuden
 na merebo no. Da biara, one me kasa a,
 assem a aka ara ne no, se ante, fa me
 ko. Meka kyere no se menni sika o; ise,
 meboa, Meka kyere no se menni sika. Mewo
 sika a, anka me nso mewo pe, se me nso,
 me ba, woako na anka wo nso aberewa,
 woabebo pibuo se maame, tena ha; anka
 mepa, nso enni ho saa.

(Enti seesei, wo ba no, deen adwuma na nye?)

Me ba no, barima no? Jye shoemaker.

* Osua mpaboa (Osua mpaboa? ...) Hoo

(Nammaa-no, na wose wannom^{nnim} adee nti woamfa
 wannom aak secondary school?) ...

Woomo ara na yimpe. kyere se obiana
 wie a, ise^{me des} merenko. Meba dwam. Woomo
 ara na yimmo mmoden wo sukuu. Emma!

(Ade na woamfa bi ankosua se ebia adepam
 anal hair dressing?) Hoo, saa bere no!
 me nua, adwene no amma. Se enna

meraka se, seesei, aye late; saa bere no, adwene no amma (nhoo) kyere se obiara wie a, ase, meba dwam, na mede no atena dwam. Enti akyire yi a adwene no baee no; nso, na se w~~omo~~ nyinaa aye se obiara awowo awie kuta nkwaadaa eye den a afei na orekosua adwena. Ketea yi awo mmisna, panin no awo mmienu. Na first no des, adwene amma. Enti w~~omo~~ nyinaa na yepe dwam ara na yen nyinaa gu dwam. Woah? Esiane se nripa des, yen ani te afe, afe Ebi nso a, w'ani bete na w'ade bi asse awie. Saa nti seesei, ^{me ara koraa,} metena ase na medwene ho a, na eye me ya se mamma nkwaadaa no bi ansua adwuma ~~biara~~. Yen nyinaa akogwe adwuma baako pe mu (nhoo)

Seesei des, w~~omo~~ mma a yepe akyire yi des, se menwui des a, nkwaadaa no biara nensan nye yen adwuma no bi. Saa, ~~na~~ saa na m~~aye~~ m'adwene. Se menwui des a, nso maka matyere w~~on~~ se, menwui koraa a, obiara nsan mma ne ba ntoa adwuma no so. Obiara mma ne ba no mpe adwuma toforo, either se ye bepam adee anaase yebeye tire anaase adwuma biara, yemma nkwaadaa no bi nsua, ^{nsan adwuma} Nsanao-dwuma des, eye.

(Wo, w~~ompe~~ se w~~omom~~ bedi w'akyi?) Aha, yen nyinaa, yerefa adwuma baako saa. Adwuma no, woye a, wonko soto da. Bi biara, wote des wotes (ahaa) Hoo.

(Wo nuanom, ne nyinaa wo adwuma baako ena?)

(Wbn)

Ne nyinaa koton ntoosi) Me nua? (Aane, wo nua)

Aane, nye me maame nua, wo, koton ntoosi, wo ho ^(saaa) NA me achi me nua dee, obiara nton bi. Me nuanom dee, mmaa no ye mmienma, baako ne okunna wo Mampom, wo dee, opan ades. Enna mmarina no nso so wo Tema. Mmarima no ye nan (nhoo)

Woonom biara nni ha. (Wo nko ara na woton ntoosi (mm) te se wo maame)

(NA fi-fi, mmare a na wohyee asee ton ntoosi no, edeeh nsesa na woahu wo adwuma no mu?) Adwuma no mu? (Hoo) Eisesaee dee, se adwuma no esesa. Menhunu nsesaee bi a ewom. Ekyere se, menhunu mu ayi, ekyere se, sika yi mu, wonya a, wodi. Woahu se, me nua, adwuma dee, woye na woanya bi de aye agyapades no, enna wohunu se adwuma a meyee, eho mfaso ni (ahaa)

Adwuma yi, woye a, aye wtomato fira, aye chopmoney; ekyere se menni ade titire biara wo mu a, metumi abo din aka se meyee adwuma yi, ebia me fie anaa me kaa ni, ebia magyapades ni. Ebi nni ho saa; ka fridge koro yi, enne se dan mu asiesie; yampa nye nkonta.

(Ahaa, na ekyere se nsesa ben na aba, kane no adwuma se esi fa ne nne adwuma no, nsesa ben na aba mu?) Nkanekane no dee, se na wase, se na mekyere no, se nkane no, na wase ye fo, enti se wonya 500 koras

NA ESO WO BIRIBIARA (hoo) ENNA NNE NSO
 WIASO REKO SORO. (NA, KANE WOBENYA SOO
 NTEM ANAA?) SE ENNE, YEN ADWUMA YI
 DES, NE MPASO DES, ENNYINA HO FAAKO
 (ahaa) Nyame ye wo adom SE, SE yen a
 yessie na dwam yi, SE wokoto ko dwam na
 SE Ebi amma a, wo tiri ye, woanya
 mpasos. Ebetumi aba se wobeto ako dwam.
 anpa; awia na abebe, aye wo ka. Woahu? Ebi
 nso a woto ko anpa kora a na ebi amma
 bio na ekyerε se mo a, mode kres ho, mo
 tiri ye, na moasie na moanya sika. (hoo)
 Yen nso yen mpasos ho nsoso enti wontumi
 mpa nye biribiara a soo (ESO) Nho. Enti
 wohwe ntoosifo, ntoosifo nye nriipa a
 yesi fie (ahaa) yen a yeton ntoosi, yenyε
 nriipa a yesi fie. Obi ton ntoosi,
 Jbetumi asi fie, ebia na wo adwuma bi
 wo baabi a odo piaa no, na se ntoosi
 nko ara des, ekyerε mpasos no nsoso, (ahaa)
 enye ades a yestumi de ye agyapades biara
 Ebia na obiaton ntoosi asi fie, ebia okunu
 bi boaa no na ne ba bi ko Aburokyire na
 wabesi. NA m'adamfo baako na se, seesei,
 Agyeiwaa, yene no na na yeton ara
 na onua barima ko Aburokyire na wabefa
 ne babaa ko. (hoo) Seesei ne babaa no
 asi ne fie awie. Jrebetu ako mu. Wabefa
 onua a odo n'akyi ko. Ene se ne ba no
 na aboa no; adwuma no nko ara a, anka
 wontumi nye. (hoo) Saa.

(Enti na wo nso, wope se wo! ba no etu kwan no?) Aane, sister enne dee, se Ghana, wo ba antu kwan se, na wote ha a, kyere se me ara, mehwe m'adwuma no a ekuta me no a, na se Nyame anye me adom amma nkwadaa yi bi antu kwan a, metena, seesei edan baako, me ne me mma yi, yeaye ma, yenko mu koraa (hoo) Se woahu? Edan baako pe na me ne me, kyere se nkwadee no na enni ho na wonom mma no dee, me ne won nyinaa na etee, enti yen ho kyere yen pa ara. Enti se Asurade aye adom na se obi adom ~~no~~ pie baako a, se anka wo ho beto wo. Saa dee, eye m'akoma so adee pa ara se Asurade nto me nsa na ~~mama~~ nkwadaa no baako nko na nkwadaa no ~~nyinaa~~ nso nyinaa yenim asetena no a yete mu ansa na akwadaa no nso rebetu kwan no. Se wonom nyinaa yenim. Se ^{se} Asurade ye adom na menim se oko dee a, no so obedwene fia kakra (nhoo) esiane se asetena nyinaa ye wonom anim asem. (Enti, seesei, woanya sika bi a eba se obi reko a, wobetumi de no ako?) O.k. menya nanya, na megu so ara. Seesei, sika a manya no nso, kakra bi na manya da ho, enti mesre se Asurade nye me adom na menya bi nka ho. Manya kakra, (menim) kakra abo no po ato ho, enti merebo ho mpale se Asurade nye me adom, menya nkakrankakra nka ho. Se obi dom

me na se obetumi de no ako ama me a,
 (Na wo kuru no, seesei ara nso, owo he? Oye
 adwuma a ebia anka obetumi aboa no
 kakra?) Kaa no ara. Kaa no des, kaa
 no sei, wofa a, da koro, wo chopmoney
 ye 1000.00 na 1000.00 no, sister, wo ara
 hwe 1000.00 a yede ma no chopmoney
 a, owo, sen na ode to aduane na ode
 sen aba fie? Enna basome, akatua yi
 nyinaa 15 (15,000.00) Ghana adrobafos
 (drivers) akatua nys. (15000?)
 15,000.00. Na 15000 a ogye, ode rebeto
 deen? Enti owo des, anidaso nni ho se
 obenya biribi aba. (Owo nso, ne manom
 betumi aboa no?) Nhe mmere, enne mmere
 yi des, wo nua de wo ba beko Aburokyire?
 Barima fa mu. Enye oboa mpo na oreaka
 se, oreaka de aba fie (nhoo) Na owo,
 onua mmienu korsee nso, twere koraa
 yentwere no bi. (Ne nua binom wo
 Aburokyire?) Hoo, nso twere koraa, yentwere
 no bi na kampese; se enne anka wssom
 beka se yebeto kaa dada koraa abre no
 ama no aka. (nhoo) Se wssom ksee,
 letter koraa, wssom ntwere bi mma; ennes
 obeye den na wabeka se oreboba de wo
 ba ako ama wo. ^(dabi) Enti mma^{no} des ebeba a,
 oye se me ara na ^{ebia} Awurade ye me adam,
 na se menyakakra. Enne nansa yi sei,
 metiatia sika ara, menyaa 900 (900,000.)
 Enna, na owura bi te ho, na ose anka,

meppe 1.5 (1.5 million) na anka omfa no nko. (nhoo) Emma ara na meppe se meko Bolega a, mebo ka \$100,000.00 no, (nhoo) enna mebaee, mesan bo ka. Seesei sika no san hyye (nhoo) woahu? Seesei manya 500,000.00 enti mamia so. Enti mebo mpaee se Awurade mma bensam nsan mfa n'ataban mmam, emma nsan nhye. Enti meretiata ara se ebia Awurade beye me adom na menya kakra bi a, ebia na obi ahu me mmabo na... aye..... Se woahu? Na meraka se seesei, eho des, m'akoma da so pa ara se mebo mpaee se Awurade nye me adom na nkwaadaa no baako nko. Se mmaa no o, se barima no o, ebiara (nhoo.) (Na se, seesei ara wobo mpaee se wobanya kwan a, afa, aye wo ba baako ko Aburokyire) (Hoo.) (Emmare a, na woye aketeesia na wonyem won, edeen na woda, wordwene, da so sag, Edeen na wope se wobeye?) Se mese, meppe dan, meppe baabi de me tiri ato, meppe dan. Meppe se menya dan na metera mu. Woboes yi; woahuru se me dan no, nkwaadaa bebre. aye na, baako pe; yedoo so. (Ahaa, enti woye aketeesia na wope se wobesi dan?) Hoo, (mm)

Meppe dan enti merentumi nsi, enti se akwadaa no ko ho des a, ebia onya kakra ba a, ebia na yzatumi asi na yzanya baabi ada. Woahu^{se} dan baako, mpa a ewam

beye 10, (aane) yedaso bebre (aane nripe
 —) yshwe mu ma eye se yede nkonnwa no
 taataa mu na yada. (Ahaa) (Se adwuma no
 nso antumi amma) Adwuma no nso ntumi
 mma. (Nho) (Se, emere a, saa mmeri na
 edeen na eboa wo ena w'adwuma mu?)

Mennyi ntee asse, wo na wobetumi akwere
 me asse yie. Ahaa, ka ma yentie. Ne ekwere
 asse a what is that really helped you?

(Se, woye aketesia no, deen na eboa wo
 w'adwuma no mu?) (Na ema w'adwuma no
 ko soro?) (Wote asse? Mmeri a woye aketesia
 no, deen na eboa wo ati a adwuma no
 tumi ko soro a ena wotumi ye no kese
 kakra?) Ahaa, na akwere se, me maame
 na na eye. Kwere se na medidi me maame
 nan ase kakrankakra ara na ekwere se,
 eduru ~~me~~ me nso menyini na me nso
 mepale me ho. (Wote wo ho?) Nho. (Ahaa)
 Dwo ara mpo, na aka se, dee aduro yi dee,
 menyini enti eye se, menyie adwuma
 mma no bio; me ara nso menyie na menyie
 mma me bra (nho) Na kwere se menyie
 asse, me nso mede nham mu kakrankakra
 a, ekwere se nne, mede nham mu yi (Nho)
 (Enne se saa time no a, wo maame ma
 wote wo ho no, na womma akonoma?)
 Na mawo. (Na wawo?) Hoo (Ahaa)
 Na mawo (Na barima no da ware wo?)
 Hoo. (Se saa time no, anka wobetumi aye

biribi kakra. NA nneema boɔ nye den.)
 NA sister, saa bere no, woahu se na sika
 nso ho ye den. SE saa bere no, wobɛnya
 ɔɔ koraa akuta no, na eye ades a^{na}emu
 ye du. Enne mahuru se, seesei, sika ho
 asem ye den nso nne nriipa ye adwuma
 nya sika ntem ~~na~~ kyer first no a na
 ewiase nye den no (nhoo) First na na
 wiase nye den na sika ho asem ye den
 na seesei sika ho asem ye den nso nriipa
 ye adwuma nya sika ntem (nhoo) sen first
 no. Saa bere no nso, na nriipa ani ntee
 Woahu se, nriipa, wɛrenyini a, na w'adwene
 mu rebue na w'ani asoɔɔɔ - nnepe. . . . pa.
 * Saa mmere no, na m'adwene mu mmere se
 nne. NA m'ani ntee papa. (NA eye wo se,
 edeen na eye no sasa saa? (Edeen na ama
 no asasa saa?) SE deen asasa? (SE
 ewiase asasa, nneema nyinaa asasa, eno ara
 nso asasa) SE ne nseɛ deɛ, enna mekaɛ
 se, seesei, nriipa yeredɔɔɔ; obiara nso
 nye adwuma (nhoo) Nriipa redɔɔɔ; obiara
 nye adwuma Anka first no, first no
 ntoosifoɔ, na yenim yen ano, na yenim
 yen ano enti chemma ka se ntoosifoɔ
 mma a, yen nyinaa, kakraa bi na
 ysalyia. NA chemma nins ntoosini biara
 Enne nso, obi tan ntoosi koraa a, ɔnni no
 (nhoo) (SE ebia ntoosifoɔ, kane no, na
 ebia moye adwoma.) Nhoo, yenim yen ano
 Monim se chemma reɛre mo a, moye ~~adwoma~~)

Adwom na yereba. (seesei —) Enne nso,
 obi wo ho a, etan ntoosi koraa a, chemma
 nnim ne nipadua. mo nso koraa, nnim
 chemma. Kyere se, enne, nripa redosso nti,
 obiara fa n'ades a, credi dwa, enna
 worentumi nka nkyere obise obi. nni dwa
 * wasetena-wase a. yewo. yi. a yewo yi. Enti seesei,
 ekwere se yeredosso (nhoo) yeredosso, se
 woahu? First na ntoosi adwasuo, ewo baabi,
 yefre no nkyensee mu. Yen apata no, yeabo
 so nkyensee, enti eho nko ara na na
 ntoosifo sa kakraa bi. Wo des, merkyere
 wo, se wowo Kumase yi des, wofiri
 mpunamfo ho, reko boro des adwasuo no,
 wohu se eho kakraa bi na ntoosifo sa?
 (Aane) Enne, hwe des, ntoosi aduro. Eho
 kakraa bi ne ntoosi adwasuo a na ewo Kumase
 dwa mu. Se woahu? Enne, hwe se baabiara
 afa ntoosi (nhoo) Enti, woahu des merkyere
 no, enti nne mmere yi, yeredosso. (Se nne
 Kejetia) Ahaa; Boda ho, train station
 (Bode) Eha, Eha, (Baabiara, lwe kwan
 ho) First no, anka wofiri mpunamfo
 reko boro des adwasuo kakraa no a yese
 gyeenefo no, eho nko ara ne ntoosifo
 (Aane) Se wo des, Kumase ni ba des, se
 wonim, Eho nko ara ne ntoosifo. Enti
 na chemma nime, enti yei nso na ye ye
 nkwadaa no, na yebeda gate akwi to nne ma
 so. Kan rebeba a, yese, monksda so na monto
 so. Ye ba a, wose, mepre des edi kan, oyi se,

mepe des edi soo, oyi se, mepe des eto soo.
Yen maamenom ba anpa a, na woomom
abeyi na ysakys. Enne, enni ho saa (mm)
(Na ~~afeyi~~ nso, ~~nyere~~ dwa no adoso.)

*

Fofocom

Edwa no adoso. (Kwadaso wo dwa) Kuro
wo dwa, Tafo wo dwa, eha wo dwa, eha
wo dwa enti woko ho koraa a, yen, yen
ho koraa sei no, obi wo ho a, onko dwam,
odi dwa ho ara, Yen ho bearkakra a
mobaes yi, (mm) nantwinam wo ho,
adwene biara, des ope biara wo ho enti
obi wo ho a eteye ayi ni, ssii dwam da
Eho ara na ngina di dwa (nhoo) Hoo,
se eteyere se, enne, obiara ye dwadini.

A, First no nso, obi firi Tafo a, onim se me,
me ho na oto ntoosi, enti ofiri Tafo kaa
mu a, orempe baabiara ka me ho, na
orebets no. Obi firi Asuysoa a, onim se
me ho na oto ntoosi, enti orempe
baabiara; enne nso, ofiri kaa mu siie
ara na ebi si kaa no ho, enti orentatam
nwura mu mma ho, mmeto, (frotty sister,
se (Afei^{na} ~~mate~~ asese) * SE afei^{na} des wote asese

(mm)

(Na deen na aka ho se wape se woka
kyere me se mente asese?) Ise, sen?

* English

(What is left that she should tell me?
so that I could understand?)

(Seseiden na aka bio a eye se wotumi ka
ma yete na oke asese yie. Ebia, asem bi
aka bio a, ^{ewo} wo ara w'asetena mu na ebie
woboka) Aaha. M'asetena des, eno ara ne

SE, mese, me ba nko Aburokyire, nye eno ara ne no^{CH-NG-HA} ka kyere no se, orek a, omfa me ba no koro nko. Eno ara ne no. Se nso, me ara na ode me beko ama makogyegye nkwaada a. (NA wo des Ebeye y^{ya})
 Hettehette^{hm} Seesei, ka kyere no se, mese seesei, me ara ankasa, mehia mmoa wo m'asetena mu. Se woahu? Mehia mmoa wo m'asetena mu. Mehia boafos, se wobeboa me a, m'asem nyinaa ne no. Se woahu? Ka kyere no.

She said she needs someone to help her. So if you are ready to help her Hette-he ---
 (400) Mm. ~~Aduruma~~

(The rest is conversation between her and Mrs Appiah so I did not write it down)

(Nyame wo ho) mm sister (Ebere no aye den.) Aye den. (Ghana aye den) sister, aye den. Enti me des, mmere nyinaa me des, menim se^{des} Nyame, Nyame nhyehyees na eye nokore. Enti^{se} Awurade se nkwaada no mpe beabi mfa me nto ansa na mawu a, me des, da biara me botae ara ne no, meny^{ya}. Se enim saa nso a, akwadaa kors koso ho koraa a, orentumi mmeye hwee. Enti da biara, meko mpae se Awurade nye me akwankyere, so aim a ode kuta me. Se nansa yi, se efie a, ene yen des bo ho yi, efiewura no ba, ne ba wo Japan

(mm) Jkɔdɔrɔ na ɔbɛfɔa ɔnuɔ panin kɔɛ.
 Jkɔdɔrɔ se time a ɔbɛfɔa no, wamma
 enna yɛbɔɔ ɔnuɔ no maɔ ɔnuɔ no baɛ.
 ɔnuɔ no baɛ na n'ani abere, na ɔnuɔ
 kumaa, kumaa na ɔwɔ ho o, na ɔbɛfɔa
 panin no; yɛbɔɔ no baɛ, kumaa no san
 (forced) fɔsɔɛɛ ara bɛfɔa panin no kɔɛ. Yɛde no
 kɔɛ, bosome mmiansa pɛ na ɔwɔɔ (OU!)
 (OU!) Jkɔdɔrɔ Japan, bosome mmiansa
 pɛpɛpɛ na aberantɛ yi wɔɔ se wɔwɔ?
 Da biara meka kyɛɛ Awurade se Awurade
 deɛ eyɛ ma me na ɛ se ɔyɛ ma me.
 Se efata se nkwadaa no bi nk'ɔ bi deɛ a
 ɔno ara nhyɛ ne ho animuonyam. Se yɛko
 nso na eɔyɛ, enye ades a eɔyɛ no
 animuonyam nso deɛ a, ennes biribiara
 wɔ ne nɛɛm. Enti seɛɛi, mede me biribiara
 to Nyame anim. Me biribiara a meye
 biara ɔno ara na mede to no se deɛ
 ɔno ara pɛ na enye ho. Meɛ deɛ, me,
 meye nipa. Mede in'adwene na aka na
 se ennye yie a, ɔno na ɔnim biribiara
 (Se wɔka ne nyinaa aɛie a, ma yɛnɔm
 fanta kakra) Yoo, mate)